

Kraków, 1 kwietnia 2022

Streszczenie pracy doktorskiej Diany Błońskiej

Tytuł pracy: Feliks Kopera (1871-1952). Biografia muzealnika

Promotor: dr hab. Janusz Pezda prof. UJ

Niniejsza dysertacja doktorska prezentuje sylwetkę Feliksa Jana Kopery (1871–1952), długoletniego dyrektora Muzeum Narodowego w Krakowie, muzealnika, historyka sztuki i naukowca.

Kopera urodził się w Krakowie i z tym miastem związał całe swoje życie. Po ukończeniu studiów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz obronie tam doktoratu, wyjechał w trwającą niemal cztery lata podróż zagraniczną, której celem było uzupełnienie wiedzy z zakresu historii sztuki. Studiował w Bazylei i Berlinie. Zwiedził niemal całą Europę. Prócz dużych ośrodków naukowych jak Londyn, Paryż, Rzym, Moskwa, Petersburg czy Sofia często odwiedzał też prowincję. Nawiązał liczne kontakty, zdobył wiedzę teoretyczną i poparł ją bezcennym doświadczeniem praktycznym.

Po powrocie do Krakowa w 1900 r., Kopera podjął pracę u Elżbiety Hutten-Czapskiej przy kolekcji zmarłego kilka lat wcześniej jej męża Emeryka – znanego numizmatyka i kolekcjonera. W tym samym roku uzyskał habilitację w Uniwersytecie Jagiellońskim. Po śmierci pierwszego dyrektora Muzeum Narodowego w Krakowie prof. Władysława Łuszczkiewicza, w 1901 r. objął zarządzanie tą instytucją i funkcję tę pełnił do końca 1949 r.

Kierowanie Muzeum Narodowym w Krakowie przez niemal pół wieku pozwoliło mu na stworzenie wiodącej placówki, wykorzystującej nowoczesne wzorce w zakresie muzealnictwa i promującej wizję tej instytucji wykraczającą poza ówczesne standardy. Kopera przeprowadził Muzeum Narodowe w Krakowie przez okres pierwszej i drugiej wojny światowej. Podejmował decyzje związane z ewakuacją i zabezpieczaniem zbiorów. W latach

międzywojennych borykał się z problemami lokalowymi związanymi z odebraniem pomieszczeń na Wawelu przyrzeczonych mu na cele ekspozycyjne i magazynowe. Od lat trzydziestych zabiegał o budowę gmachu zaprojektowanego specjalnie na muzeum. Wyznaczał standardy w zakresie inwentaryzacji, znakowania obiektów, przygotowania zawodowej kadry muzealnej, a nawet – w związku z projektem Nowego Gmachu – budownictwa muzealnego.

Kopera był autorem licznych opracowań naukowych. W większości są to prace z zakresu inwentaryzacji zabytków, której przypisywał ogromne znaczenie. Jako popularyzator historii sztuki publikował najbardziej znane trytomowe *Dzieje malarstwa w Polsce* oraz *Historię sztuki w Polsce*. Zabierał również głos w sprawach związanych polityką muzealniczą, głosząc swoje poglądy nie tylko na łamach prasy, ale także podczas licznych wystąpień publicznych.

Działalność Kopery nie ograniczała się tylko do Muzeum Narodowego w Krakowie. Był aktywny w wielu stowarzyszeniach społecznych zrzeszających historyków sztuki i muzealników, zakładając część z nich od podstaw. Przez niemal trzydzieści lat był prezesem Związku Muzeów w Polsce i w strukturach tej organizacji działał bardzo czynnie. Był związany z Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Polską Akademią Umiejętności. Brał też udział w wielu akcjach doraźnych, związanych na przykład z Muzeum w Raperswilu w 1911 r. oraz rewindykacją polskich zabytków z Rosji sowieckiej po traktacie ryskim.

Zaskakującym jest to, że tak aktywna i ceniona postać obecnie jest niemal zupełnie zapomniana. Znikoma ilość prac naukowych odnoszących się do jego życia i działalności spowodowała konieczność opracowania tematu niemal wyłącznie na podstawie dokumentów archiwalnych. Dysertacja ma układ chronologiczny i składa się ze wstępu, dziewięciu rozdziałów i zakończenia oraz jest uzupełniona bibliografią zawierającą spis wykorzystanych opracowań. Z uwagi na szeroki zakres aktywności Kopery oraz dużą ilość źródeł dotyczy ważnego, ale jednak tylko fragmentu jego działalności, a mianowicie związanego z muzealnictwem.

Diana Wojska

Krakow, April 1, 2022

Summary of Diana Błońska's doctoral dissertation

Title of the work: "Feliks Kopera (1871-1952). Museologist biography"

Supervisor: dr hab. Janusz Pezda, prof. of the Jagiellonian University

This doctoral dissertation presents the biography of Feliks Jan Kopera (1871–1952), a long-term director of the National Museum in Krakow, museologist, art historian and scientist.

Kopera was born in Krakow and bound up his entire life with this city. After graduating from the Faculty of Philosophy at the Jagiellonian University and defending his PhD, he went abroad for almost four years. The purpose of this trip was to supplement the knowledge in the field of art history. He studied in Basel and Berlin. He traveled almost all over Europe. In addition to large research centers such as London, Paris, Rome, Moscow, St. Petersburg and Sofia, he often visited the province. He established numerous contacts, gained theoretical knowledge and supported it with invaluable practical experience.

After returning to Krakow in 1900, Kopera started working for Elżbieta Hutten-Czapska; on the collection of her husband Emeryk - a well-known numismatist and collector – (who died a few years earlier). In the same year, he obtained his habilitation at the Jagiellonian University. After the death of the first director of the National Museum in Krakow, prof. Władysław Łuszczkiewicz, in 1901; he took over the management of this institution and held this position until the end of 1949.

Almost half a century of management of the National Museum in Krakow allowed Kopera to create a leading institution that used modern patterns in the field of museology and promoted the vision of this institution that went beyond modern standards. He headed the National Museum in Krakow during World War I and II. He made decisions related to the evacuation and securing of collections. In the interwar period, he struggled with housing problems related to the receipt of the promised premises in Wawel Castle for exhibition and storage purposes. From the 1930s, he tried to build a building intended specifically for a museum. He set standards in the field of inventory, marking of monuments and works of art,

professional training of museum employees, and even - in connection with the New Building project - building museums.

Kopera was the author of numerous scientific studies. Most of them are works related to the inventory of monuments, to which he attached great significance. As a promoter of the history of art, he published the most famous three-volume *History of Painting in Poland* and the *History of Art in Poland*. He also spoke about museum policy, expressing his views not only in the press, but also during numerous public appearances.

Kopera's activity was not limited to the National Museum in Krakow. He was active in many social associations of art historians and museum workers, some of them founded from scratch. For almost thirty years he was the president of the Museum Association in Poland and was very active in the structures of this organization. He was associated with the Jagiellonian University and the Polish Academy of Art and Science. He also took part in many ad hoc actions, including connected with the Museum in Raperswil in 1911 and the restitution of Polish monuments from Soviet Russia after the Treaty of Riga.

It is surprising that such an active and valued character is now almost completely forgotten. The negligible number of scientific works concerning his life and activity made it necessary to develop the topic almost exclusively on the basis of archival documents. The dissertation has a chronological order and consists of an introduction, nine chapters and an ending. It is supplemented by a bibliography containing a list of the studies used. Due to the wide range of Koper's activities and the large number of archival documents, this dissertation concerns an important, but still only part of his activity, which is museology.

Diana Młowska